

Ristiriitojen suo –seminaarista ratkaisuja ristiriitojen hallintaan

Tausta

Suomen ympäristökeskus ja Ympäristötiedon foorumi järjestivät yhdessä [ValuES](#)- hankkeen kanssa seminaarin [Ristiriitojen suo – tutkimuksesta tukevaa pohjaa](#). Ensimmäinen joulukuuta pidetyssä eminaarissa tutkijat esittelivät erilaisia tulokulmia soiden ja turvemaiden tilaan, arvottamiseen ja hallintaan. Esitysten jälkeen osallistujat keskustelivat aiheesta pienryhmissä.

Seminaarin anti

Monet esitellyt tutkimusmenetelmät antoivat läpileikkaavan kuvan soiden käytöstä ja eri käyttömuotojen vaikutuksesta ekosysteemipalveluihin. Selkeää oli, että tuotantopalvelut, ennen kaikkea turpeen ja puun käyttö, ovat ristiriidassa säätelypalveluiden, eli hiilen, veden, kiintoaineisten ja ravinteiden säätelyn kanssa. Erityisesti kansalaisten parissa luonnon monimuotoisuuden arvostus on korkealla tasolla ja suojeluhalukkuutta löytyy, mutta energiaomavaraisuutta ja työllisyysnäkökulmaa arvostetaan myös. Suojeluhalukkuutta on Etelä-Suomessa jonkin verran enemmän kuin Pohjois-Suomessa. Monien esitysten päätelmät korostivat vuoropuhelua tutkimuksen, päätöksenteon ja kansalaisten välillä.

Seminaarin yleiskeskustelu oli tutkimusmyönteinen ja yleisö otti tutkimustuloksiin kantaa hyödyntäen tutkijoiden viestejä ja käytyä keskustelua. Erityisesti kiiteltiin erilaisten näkökulmien tuomista samaan keskusteluun.

Työryhmäkeskustelut:

Omat kokemukset tiedon käytöstä

Päätöksentekoprosesseissa käytetään monenlaista arvotietoa. Esimerkiksi vesiensuojelu ja biodiversiteetin turvaaminen perustuvat tarkkoihin tutkimuksiin, selvityksiin ja kartoituksiin pohjaaviin tietoihin. Tietoja sovelletaan ympäristö-, metsä-, ja luonnonsuojelulain tulkinnassa, esim. metsienkäytössä turpeentuotannon lupaprosesseissa ja joskus jopa kaavoituksessa. Myös esimerkiksi investointipäätökset perustuvat turvemaiden metsien kasvuennusteisiin. Teollisuus ja yritykset ovat myös tärkeitä tiedon käyttäjiä.

Joissakin päätöksentekoprosesseissa, kuten kaavoituksessa, kunnallisessa päätöksenteossa tai hallitusohjelman laatimisessa hyvät tiedonkäyttöesimerkit ovat kuitenkin vielä rajallisia. Esimerkiksi nykyisen hallitusohjelman valmistelussa ei käytetty samalla tavalla tietoa kuin joissakin aiemmissa valmisteluprosesseissa. Joidenkin kuntien päätöksenteossa ei luonto- tai ympäristötiedon hyödyntämiseen ole resursseja tai kiinnostusta.

Päätöksenteossa käytetty arvotieto on pitkälti yhdistelmä tutkimukseen pohjautuvaa tietoa ja eturyhmien tai yhteiskunnan arvostuksia. Tiedonkäytössä painavat päivänpolttavat kysymykset ja erityisen vaikeasti poliitikoille tai kansalaisille avautuvat monimutkaiset mallit saatetaan ohittaa, vaikka ne olisivat aiheeseen sopivia.

Lisäksi keskustelussa tuli esiin erilaiset päätöksentekojärjestelmät koskien hajakuormitusta, jota aiheuttavat metsätalous ja ojitukset ja pistemäistä kuormitusta, jota aiheuttavat tupeenotto ja kaivokset. Pistemäistä kuormitusta pidettiin periaatteessa tiukemmin säädeltyinä ja valvottuna, mutta sitä koskevaa

kritiikkiä tuli myös esiin. Hajakuormitukseen puuttuminen on vaikeampaa. Keskustelussa vastakkain olivat käsitykset työllisyyden merkityksestä ja omavaraisuudesta sekä toisaalta luottamuksen rapautumisesta, kun jo tehdyistä suojelupäätöksistä tehdään poikkeuksia ja valvonta on puutteellista.

Tiedon käytettävyys

Eri lähteistä tulevien tietojen yhdistäminen on monimutkaista ja haastavaa. Tämä ei koske pelkästään eri tutkimusaineistojen yhdistämistä, vaan monimutkaisten asioiden käsittelyä laajemmin. Myös yksittäisiin lupaprosesseihin kerätty tieto on heikosti kytketty laajempiin aluetason tietoihin.

Vaikuttaa siltä, että kansalaisille luontoasiat on helpompi käsittää, kuin hiilitasekysymykset, mutta päätöksenteko painottaa enemmän luonnonvarojen tuotantoa ja taloudellista hyödyntämistä. Poliittisessa päätöksenteossa käsitellään myös hiilitasetta enemmän kuin luontoasioita. Lupapäätöksissä taas luonto- ja vesiasiat käsitellään systemaattisesti.

Luontonäkökulma saatetaan nähdä kaupunkilaisten ja eteläsuomalaisten näkökulmana, joka on etääntynyt maanomistuksesta ja luonnonvarojen hyödyntämisestä. Toisaalta paikalliset luontoarvot ovat myös tärkeitä, ja tällaiset arvostukset saatetaan ohittaa sillä, ettei kansalaisten osallistamista ole tarkkaan suunniteltu.

Myös pitkä aikajänne saattaa vaikuttaa siihen, miksi jotkut kysymykset on vaikea käsitellä. Päätöksenteossa on hankala käsitellä pitkän aikavälin tai ylisukupolvisia hyötyjä ja vaikutuksia.

Tutkimustiedon välittyminen päätöksentekoon on vajavaista myös siksi, että tutkimustulokset ovat joskus ristiriitaisia ja tutkijoiden viestintä tuloksista on satunnaista. Jotkut tutkijat viestivät voimakkaasti ja määrätietoisesti. Erityisesti näissä tilanteissa päätöksentekijät saattavat nähdä vinoutunutta tulosten tulkintaa ja ongelmien painotusta.

Tiedontuotannon kehittämistarpeet

Uusia tietotarpeita tulee koko ajan. Tietoa vaaditaan usein hyvin nopealla aikataululla, eikä tutkimustieto näytä vastaavan ajankohtaisiin tietotarpeisiin. Tutkimusaineistojen yhdistämisessä ja analyysien räätälöimisessä päätöksenteon tarpeisiin on vielä paljon tekemistä.

Tutkimukselta odotetaan yhtenäisiä viestejä ja neutraaliutta. Keskustelua käytiin myös tutkimuksen puolueettomuudesta ja puolueellisuudesta sekä siitä, kuka saa tuottaa tietoa ja näkemyksiä arvokeskusteluun. Keskustelijat arvioivat myös tutkimusasetelmien pätevyyttä ja vertaisarvioinnin toimivuutta.

Yhtä tärkeää kuin teknisten tietojen yhdistämis- ja mallintamiskysymysten ratkaiseminen on vuorovaikutus päätöksentekoprosessien kanssa aivan alusta lähtien.